

Constituțiile României

1. Ce este o constituție?

- constituția este legea fundamentală a unui stat, care stabilește forma de guvernământ și de organizare statală, precum și drepturile și obligațiile fundamentale ale cetățenilor;
- o constituție prevede următoarele:
  - a. Denumirea și teritoriul statului;
  - b. Forma de guvernământ;
  - c. Reguli și norme de conviețuire;
  - d. Drepturile și libertățile garantate de stat;
  - e. Drepturile și îndatoririle cetățeanului;
  - f. Stabilește organizarea statului;
  - g. Rolul puterilor în stat;
  - h. Îndatoririle statului;
  - i. Atribuțiile instituțiilor politice;
  - j. Funcționarea autorităților publice.
- prima constituție a României a fost adoptată în anul 1866 (democratică), fiind urmată de legile fundamentale adoptate în 1923 (democratică), 1938 (autoritară), 1948 (totalitară), 1952 (totalitară), 1965 (totalitară) și 1991 (democratică);
- în prezent, este în vigoare constituția adoptată în 1991, revizuită în anul 2003.

2. Documente cu caracter constituțional

- înainte de apariția primei constituții românești au fost emise o serie de documente cu caracter constituțional:

I. Constituția cărvunarilor (1822, Moldova): mica boierime din Moldova, în frunte cu Ionică Tăutul, a elaborat un proiect de lege fundamentală, o continuare a proiectului politic demarat de Tudor Vladimirescu, documentul cuprinzând revendicări precum: garantarea libertății persoanei, egalitatea cetățenilor în fața legii și formarea unei adunări reprezentative (Sfatul Obștesc).

II. Regulamentele Organice (1831, Țara Românească și 1832, Moldova): elaborate în perioada protectoratului rus în Principatele Române (1829-1856), s-au bazat pe principiul democratic, modern, al separației puterilor în stat. Conservatoare în esență, documentele impuse de Imperiul Rus au demarat o perioadă de reforme și au pus baza occidentalizării societății românești, oferind Principatelor Române primul sistem comun de guvernare.

III. Convenția de la Paris (1858, Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei): rezultat al acordului dintre puterea suzerană (Imperiul Otoman) și puterile garante (Regatul Unit, Franța, Imperiul Austriac, Prusia, Imperiul Rus, Piemont-Sardinia și Imperiul Otoman), a avut rol de Constituție. Prevederi:

- a. Unirea Principatelor Române sub numele de „*Principatele Unite ale Moldovei și Valahiei*”;
- b. Noul stat urma să fie condus de 2 domnitori, 2 adunări legislative, cu 2 capitale, și ar fi avut 2 instituții comune cu sediul la Focșani: Comisia Centrală (rol în elaborarea legilor comune) și Înalta Curte de Casație și Justiție;
- c. Formarea unor adunări electivă, pe baza votului cenșitar, cu rol în alegerea domnilor Principatelor;
- d. Desființarea rangurilor boierești și a Regulamentelor Organice.

IV. Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris (1864): Alexandru Ioan Cuza a dizolvat Adunarea Legislativă printr-o lovitură de stat, a instaurat o domnie autoritară și a adoptat un nou document cu caracter constituțional. Conform noii legi fundamentale, domnul și-a mărit puterea politică prin deținerea puterii executive, care a avut inițiativă legislativă, și a dreptului de veto, iar Adunarea Electivă a fost reformată, prin introducerea unei a doua camere a Parlamentului, Corpul Ponderator (Senatul), format din membri numiți de domnitor.

3. Constituțiile României

- în România, necesitatea unei constituții a apărut în condițiile procesului de modernizare a vieții social-economice, politice și culturale din a doua jumătate a secolului al XIX-lea:

I. Constituția din 1866 (8 titluri și 132 articole): prima lege fundamentală din istoria României, una dintre cele mai liberale (nu democratice) din epocă (inspirată din constituția Belgiei, adoptată în anul 1831), a permis dezvoltarea și modernizarea statului. Prevederi:

- a. Statul român a primit în mod oficial numele de România, organizat în județe, plase și comune;
- b. România a fost definită ca monarhie constituțională ereditară (articolul 82);
- c. Prerogativele monarhului constituțional (acesta a domnit, nu a guvernat): șef al statului, comandant suprem al armatei, numirea guvernului, acordarea grațierii și amnistiei, dreptul de a bate monedă, de a sancționa legile sau de a le refuza semnarea și dreptul de „*veto absolut*”;
- d. Statul a fost organizat pe baza separației puterilor în stat (articolele 31-36): puterea legislativă (Parlament bicameral: Camera Deputaților și Senatul, reprezentanții fiind aleși prin vot censitar); puterea executivă (guvernul format din prim-ministru și cabinetul de miniștri); puterea judecătorească (reprezentată de instanțele de judecată);
- e. Au fost recunoscute drepturi și libertăți cetățenești (Titlul al II-lea): dreptul la vot (censitar), la proprietate (articolul 19: „*sacră și inviolabilă*”), egalitatea în fața legii, libertatea persoanei și cea a presei.

Modificări ale Constituției din 1866:

- a. 1879: modificarea articolului 7 și acordarea de drepturi politice și civile evreilor, musulmanilor și celorlalte etnii necreștine;
- b. 1881: România a devenit regat și titlul de „*domn*” a fost înlocuit cu cel de „*rege*”;
- c. 1884: modificarea legii electorale, numărul colegiilor pentru alegerea Adunarea Deputaților a fost redus de la patru la trei;
- d. 1917: s-au modificat articolele 19 (dreptul la proprietate) și 57-66 (alegerea deputaților), pentru a se putea realiza reforma agrară (1918-1921) și cea electorală (1918).

II. Constituția din 1923 (8 titluri și 138 articole): adoptată ca urmare a Marii Uniri din 1918, pentru a se reglementa noua situație socială, economică și politică a țării, a reluat, în cea mai mare parte, conținutul Constituției din 1866 (76 de articole s-au păstrat din vechea lege fundamentală). Prevederi:

- a. Caracterul național, unitar și indivizibil al statului (articolul 1);
- b. Prerogativele monarhului constituțional (reduse, a pierdut dreptul de veto): a sancționat și a promulgat legile, a numit prim-ministrul și a elaborat regulamente pentru aplicarea legilor;
- c. Introducerea votului universal, egal, direct, obligatoriu și secret, pe baza reprezentării majorității, acordat doar bărbaților peste 21 de ani;
- d. Afirmarea respectării drepturilor și libertăților cetățenești, inclusiv pentru minorități, fără deosebire de originea etnică, limbă și religie (articolele 5-8);
- e. Dreptul de proprietate a fost nuanțat prin referirea la utilitatea socială, bogățiile subsolului au fost declarate proprietate de stat (articolul 19), iar căile de comunicație, căile navigabile și spațiul atmosferic au fost incluse în spațiul public (articolul 20);
- f. Implementarea controlului preventiv al constituționalității legilor (acesta a revenit Consiliului Legislativ).

III. Constituția din 1938 (8 titluri și 100 articole): lege fundamentală autoritară, elaborată de juristul Istrate Micescu, a modificat raporturile dintre puterile statului, anulând dreptul de control reciproc și a eliminat garanțiile care au protejat libertățile individuale. Prevederi:

- a. Prerogativele monarhului: i-a fost atribuită puterea executivă și cea legislativă (articolul 30: „*capul statului*”), având dreptul de a conduce prin decrete-legi (suprimarea separației puterilor în stat), dreptul de a dizolva Parlamentul, a numit și a revocat miniștrii, comandantul armatei, dreptul de a bate monedă și de a conferi ordine și decorații;
- b. Drepturile și libertățile cetățenești au fost reduse și/sau încălcate: dreptul de întrunire și manifestare a fost controlat de poliție, iar justiția a avut posibilitatea de a controla corespondența privată (scrisori și telegrame);

- b. Partidele politice au fost desființate, fiind înlocuite de partidul unic Frontul Renașterii Naționale;
- c. S-a acordat drept de vot femeilor, dar a fost ridicată vârsta minimă de votare până la 30 de ani, fiind acordat numai pentru știutorii de carte (1937-1939: scăderea numărului de alegători de la 4.6 milioane la 2 milioane).

IV. Constituția din 1948 (10 titluri și 105 articole): prima lege fundamentală din perioada comunistă (inspirată din constituția U.R.S.S., adoptată în anul 1936), a marcat o accentuare a dependenței de U.R.S.S., a controlului noului regim și a partidului unic asupra întregii societăți. Prevederi:

- a. Noua denumire a statului a fost Republica Populară Română, „*stat popular, unitar, independent și suveran*” (articolul 1), „*care a luat ființă prin lupta poporului împotriva fascismului, reacțiunii și imperialismului*” (articolul 2), organizat în regiuni și raioane;
- b. Renunțarea la separația puterilor în stat și înlocuirea cu principiul partidului-stat, căruia i-au fost subordonate, indirect, toate instituțiile statului („*principiul dublei subordonări, de partid și de stat*”). M.A.N. (Marea Adunare Națională) a devenit „*organul suprem al puterii de stat*”, cu rol în formarea Guvernului și modificarea Constituției, legislativul confundându-se cu executivul;
- c. Au fost recunoscute drepturi și libertăți cetățenești precum: libertatea conștiinței, religioasă, a presei, cuvântului, întrunirilor, manifestațiilor, dreptul la muncă, la odihnă, învățatură și vot (articolul 18: cu excepția „*persoanelor interzise*”). S-a stipulat că femeile au avut drepturi egale cu bărbații, iar minoritățile s-au bucurat de toate drepturile. Aceste drepturi și libertăți nu au fost însă garantate, fiind încălcate sistematic de statul comunist („*principiul minciunii*”);
- d. Deși proprietatea privată a fost garantată, paradoxal, Constituția a anunțat naționalizările („*principiul inconsecvenței*”). În Titlul II din legea fundamentală, intitulat *Structura social-politică*, s-a specificat că „*mijloacele de producție aparțin statului, organizațiilor corporatiste sau particulare, persoane fizice sau juridice*” (articolul 5), mijloacele de producție, băncile și societățile de asigurare pot deveni proprietate de stat (articolul 11), comerțul intern și extern au trecut sub controlul statului (articolul 14), iar economia națională urma să fie planificată (articolul 15).

V. Constituția din 1952 (10 capitole și 105 articole): adoptată pentru a consfinți totala aservire a României față de U.R.S.S., a reluat, în mare parte, conținutul Constituției din 1948. Prevederi:

- a. A existat un capitol introductiv, nenumărat, în care s-a afirmat dependența României față de U.R.S.S.: „*Republica Populară Română a luat naștere ca urmare a victoriei istorice a Uniunii Sovietice asupra fascismului german și a eliberării României de către glorioasa Armată Sovietică*”, astfel încununându-se „*lupta de secole dusă de poporul muncitor român pentru libertate și independență națională, luptele eroice ale clasei muncitoare aliată cu țărănimea muncitoare pentru doborârea regimului capitalisto-moșieresc și scuturarea jugului imperialist*”. Independența, suveranitatea și „*dezvoltarea și înflorirea*” României au fost asigurate „*de prietenia și alianța cu marea Uniune Sovietică*”, care a oferit „*sprijin și ajutor dezinteresat și frățesc*”. Politica externă a fost, de asemenea, aservită Moscovei, afirmându-se „*prietenia și alianța*” R.P.R. cu U.R.S.S. și cu celelalte state din blocul comunist;
- b. Statul a fost definit drept unul „*democrat, popular, unitar, suveran și independent*”, bazat pe dictatura proletariatului (articolul 2: „*baza puterii în Republica Populară Română este alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, în care rolul conducător aparține clasei muncitoare*”) și a „*oamenilor muncii de la orașe și sate*” (articolul 4);
- c. Constituția a legalizat o nouă formă de proprietate, cea socialistă (articolul 6), sistemul planificat al economiei, monopolul statului asupra comerțului și rolul conducător al P.M.R. (articolul 86, alineatul 4: „*Partidul Muncitoresc Român este forța conducătoare atât a organizațiilor celor ce muncesc, cât și a organelor și instituțiilor de stat. În jurul lui se strâng laolaltă toate organizațiile celor ce muncesc din Republica Populară Română*”).

VI. Constituția din 1965 (9 titluri și 121 articole): a marcat o accentuare a procesului de destalinizare și întărirea controlului partidului unic asupra societății românești. Prevederi:

- a. Noua denumire a statului a fost Republica Socialistă Română, „*stat al oamenilor muncii de la orașe și sate, suveran, independent și unitar*” (articolul 1), „*forța politică conducătoare a întregii societăți este Partidul Comunist Român*” (articolul 3), iar M.A.N. a reprezentat organul suprem al administrației de stat;

b. Au fost recunoscute drepturi și libertăți cetățenești precum cea a „*cuvântului, presei, întrunirilor, mitingurilor și demonstrațiilor*”, dar acestea „*nu pot fi folosite în scopuri potrivnice orânduirii socialiste*” (articolul 29).

c. Constituția a prevăzut caracterul socialist al economiei (articolul 5) și proprietății (articolul 6), precum și monopolul statului asupra bogățiilor solului și subsolului, fabricilor, căilor de comunicație, mijloace de transport, fondul de locuințe (articolul 7) și comerțul exterior (articolul 8).

Modificări ale Constituției din 1965:

a. 1968: s-a revenit la împărțirea administrativă a țării în județe și s-a introdus denumirea de municipii pentru orașele mari;

b. 1974: a fost creată funcția de președinte al R.S.R., formal ales de către M.A.N. Atribuții: a prezidat Consiliul de Stat, comandantul suprem al armatei și președintele Consiliului Apărării R.S.R., a numit și a revocat miniștrii, președintele și membrii Tribunalului Suprem, a conferit decorații, a încheiat tratate, a proclamat starea de necesitate, a stabilit misiuni diplomatice și a reprezentat statul în relațiile interne și internaționale.

VII. Constituția din 1991 (8 titluri și 156 articole): prima lege fundamentală după prăbușirea regimului comunist (inspirată din constituția Franței, adoptată în anul 1958), a permis democratizarea și liberalizarea societății românești. Prevederi:

a. România este definită drept un „*stat național, suveran, independent, unitar și indivizibil*” (articolul 1), iar „*forma de guvernământ a statului român este republica*” (articolul 2), bazată pe statul de drept și organizată în județe;

b. Prerogativele președintelui constituțional (mandat de 5 ani, maxim două mandate, consecutive sau nu): ales prin vot universal, este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale (articolul 80, alineatul 1), desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, revocă și numește miniștrii, poate dizolva Parlamentul, veghează la respectarea legii fundamentale (mediator între puterile statului, stat și cetățeni), comandantul forțelor armate, încheie tratate internaționale în numele României, conferă decorații și titluri de onoare și acordă grațierea individuală;

c. Statul este organizat pe baza separației puterilor în stat:

- Puterea legislativă (mandat de 4 ani): Parlament bicameral (Camera Deputaților și Senatul) ales prin vot universal, organul reprezentativ suprem al poporului și unica autoritate legiuitoare a statului român (articolul 61, alineatul 1);

- Puterea executivă (mandat de 4 ani): guvernul (format din prim-ministru și cabinetul de miniștri) exercită conducerea generală a administrației publice și politica internă și externă a statului (articolul 102, alineatul 1). Din punct de vedere politic răspunde doar în fața Parlamentului;

- Puterea judecătorească: reprezentată de Înalta Curte de Casație și Justiție, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Constituțională (asigură supremația Constituției și veghează la respectarea caracterului constituțional al legilor), Avocatul Poporului (mandat de 4 ani, combate actele care încalcă drepturile cetățenilor) și Curți de Apel, Tribunale și judecătoria.

d. Au fost recunoscute drepturi și libertăți cetățenești precum: dreptul la viață (articolul 22), libertate individuală (articolul 23), libertatea circulației (articolul 25), la educație (articolul 32), la vot (articolul 36, alineatul 1: „*cetățenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv*”) și inițiativă legislativă a electoratului (articolul 74).

Modificări ale Constituției din 1991:

2003: modificarea legii fundamentale cu scopul de a permite aderarea României la N.A.T.O. și la U.E. și alegerea președintelui pentru un mandat de 5 ani (1991-2003: mandatul prezidențial a avut 4 ani).

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=V4NPto8UgJU>

https://www.youtube.com/watch?v=ZgT_MbkDSNg

BIBLIOGRAFIE:

1. Barnea, Alexandru (coordonator), Manea, Vasile Aurel, Palade, Eugen, Teodorescu, Bogdan, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2007.
2. Petre, Zoe (coordonator), Căpiță, Carol, Stănescu, Ecaterina, Lung, Ecaterina, Livadă-Cadeschi, Ligia, Ciupală, Alin, Țurcanu, Florin, Vlad, Laurențiu, Andreescu, Sorin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2008.
3. Adăscăliței, Felicia, Lazăr, Liviu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corvin, Deva, 2007.
4. Băluțoiu, Valentin, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007.
5. Scurtu, Ioan, Cristea, Nicolae, Curculescu, Marian, Dincă, Constantin, Soare, Aurel Constantin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Economică Preuniversitară, București, 2008.
6. Dondorici, Florentina, Lica, Elena Emilia, Poamă, Emil, Ionescu, Vasile, Osanu, Octavian, Stoica, Relu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Gimnasium, București, 2008.
7. Stan, Magda, Vornicu, Cristian, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Niculescu ABC, București, 2015.
8. XXX, *Istoria Constituției României*, Editura Erc Press, București, 2014.
9. *Constituția României*, Editura Erc Press, București, 2015.

ȘCOALA COOL
EDUCAȚIE PRIN CONȚINUT